

# Профілактичне лікування туберкульозу

Експрес повідомлення



## Передумови

За оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у 2022 році у світі було зареєстровано 10,6 мільйона випадків захворювання на туберкульоз (ТБ) та 1,3 мільйона смертей від ТБ, що робить ТБ другою причиною смерті від інфекційних хвороб у світі після COVID-19. (1). За оцінками, близько чверті населення світу інфіковані мікобактерією ТБ. Кілька досліджень показали, що в середньому 5-10% інфікованих захворюють на ТБ протягом життя, причому у більшості з них ТБ розвивається протягом перших 2-5 років після первинного інфікування. (2). Ефективне лікування туберкульозної інфекції - відоме як профілактичне лікування ТБ - у людей з найвищим ризиком прогресування захворювання безпечно знижує ризик розвитку ТБ. Стратегія ВООЗ з ліквідації ТБ розглядає розширення масштабів профілактичного лікування як найважливіший компонент усіх зусиль, спрямованих на припинення глобальної епідемії ТБ за допомогою наявних на сьогоднішній день технологій. (3,4). У вересні 2023 року на Нараді високого рівня Генеральної Асамблеї ООН з питань боротьби з ТБ держави-члени взяли на себе зобов'язання збільшити охоплення профілактичним лікуванням серед контактних осіб та людей, які живуть з ВІЛ, охопивши щонайменше 45 мільйонів осіб до 2027 року. (5). Основними бар'єрами на шляху розширення доступу до профілактичного лікування для людей, які його потребують, є низька ефективність програм у визначенні можливостей тестування та лікування цільових груп населення, вартість тестування та профілактичного лікування, а також низький рівень впровадження коротших з кращою переносимістю схем, що містять рифапентин.

Протягом багатьох років ВООЗ випускає науково обґрунтовані рекомендації щодо профілактичного лікування, щоб полегшити його впровадження на рівні країн. Останнє оновлення настанови з профілактичного лікування відбулося у 2020 році (6). Ця настанова містить 18 рекомендацій щодо чотирьох критичних етапів каскаду надання медичної допомоги та програмного управління профілактичним лікуванням. Всі рекомендації були розроблені в останні роки ВООЗ силами Груп з розробки настанов (GDG) з використанням процесу GRADE. Настанови 2020 року супроводжуються операційним керівництвом з практичними порадами та допоміжними матеріалами (7).

З 2020 року відбулось ряд змін, які також вплинули на підходи до профілактичного лікування ТБ. Вони включають перегляд рекомендацій ВООЗ щодо скринінгу на ТБ та нові методи тестування ТБ-інфекції. (8,9). Крім того, було завершено два важливих дослідження з вивчення профілактичного лікування для контактних осіб з людьми, які хворіють на ТБ із множинною лікарською стійкістю (МЛС ТБ). (10,11). Більше того, з'являється все більше даних, що стосуються цього питання, а також корекції дози та безпеки профілактичного лікування у дитячому віці, під час вагітності та інших ситуаціях.

У світлі цих нових подій та постійного попиту держав-членів на рекомендації щодо того, як найкраще захистити людей, які мають ризик захворювання на ТБ, ВООЗ скликала Глобальну робочу групу для вивчення останніх даних з метою оновлення своїх настанов. Група зібралася на віртуальну сесію в грудні 2023 року і запропонувала одну нову рекомендацію, пов'язану з профілактичним лікуванням у людей, які контактували з людьми, які хворіють на МЛС ТБ, а також затвердила низку інших змін до попереднього тексту настанови, частково з метою врахування коментарів, отриманих від користувачів. Крім того, у 2024 році було залучено Технічну консультативну групу ВООЗ з дозування протитуберкульозних препаратів для надання рекомендацій щодо внесення необхідних змін до рекомендацій ВООЗ з дозування препаратів, що застосовуються для профілактичного лікування, та одночасного застосування інших лікарських засобів у різних субпопуляціях.

Це експрес-повідомлення видається для того, щоб допомогти національним програмам боротьби з ТБ та іншим зацікавленим сторонам підготуватися до змін, які будуть внесені з оновленням керівних принципів з профілактичного лікування.

## Ключові висновки

### Профілактичне лікування у контактних осіб з людьми з МЛС ТБ

ВООЗ рекомендує профілактичне лікування для контактів з МЛС-ТБ з 2017 року. Ця рекомендація була умовною, ґрунтувалася на доказах з дуже низьким ступенем достовірності і не стосувалася використання конкретної схеми лікування. Тому її виконання було незадовільним. У світлі нових даних двох проведених рандомізованих контрольованих досліджень у Південній Африці та В'єтнамі, які підтверджують доцільність застосування левофлоксацину в цій схемі для лікування контактів з МЛС ТБ, тепер слід використовувати схему лікування тривалістю 6 місяців у людей різного віку.

### Інші оновлення

До 2-го видання настанов з буде внесено низку інших змін, а саме:

- дозування препаратів у схемах з левофлоксацином та рифапентином оновлюються у світлі нових даних щодо їх застосування, а також одночасного застосування долутегравіру
- інтегруються відповідні рекомендації з настанов ВООЗ зі скринінгу 2021 року та настанов 2022 року щодо нових тестів на ТБ-інфекцію
- оновлено алгоритм профілактичного лікування у контактних осіб, людей з ВІЛ та інших груп ризику з урахуванням оновлених алгоритмів, включених до останніх рекомендацій ВООЗ зі скринінгу та тестування на ТБ-інфекцію
- прогалини в дослідженнях оновлюються, щоб відобразити останні переглянуті докази.

### Наступні кроки

- Оновлення будуть випущені у вигляді 2-го видання консолідованої настанови ВООЗ з туберкульозу: Модуль 1: Профілактика - профілактичне лікування туберкульозу до липня 2024 року. Ці настанови замінять попереднє керівництво ВООЗ з профілактичного лікування від 2020 року. Оновлене резюме висновків і таблиці доказів для прийняття рішень будуть підготовлені відповідно до методу GRADE і розміщені на веб-сайті ВООЗ.
- Настанови будуть супроводжуватися оновленим операційним керівництвом. Воно міститиме більш детальну інформацію щодо впровадження рекомендацій у цільових групах населення, а також останні поради щодо дозування препаратів, алгоритмів та інших аспектів профілактичного лікування.
- Глобальна програма ВООЗ з боротьби з туберкульозом, регіональні та національні бюро ВООЗ поширюватимуть нові документи через Платформу ВООЗ з обміну знаннями з ТБ, а також під час вебінарів та регіональних зустрічей, і підтримуватимуть країни в оновленні національних керівництв, навчанні персоналу, формуванні програмних бюджетів і сприятимуть швидкому переходу до більш ефективних інтервенцій. Узгоджені зусилля співробітників національних програм, технічних партнерів, донорів, громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін матимуть важливе значення для успішного розширення масштабів впровадження нововведень, рекомендованих у наших нових настановах.

ВООЗ висловлює подяку за роботу ГРН, Технічній консультативній групі ВООЗ з дозування протитуберкульозних препаратів, рецензентам доказів, дослідникам, виробникам препаратів, національним програмам з ТБ та ВІЛ, колегам з ВООЗ, іншим технічним партнерам, фінансовим установам, громадянському суспільству, пацієнтам та всім іншим, хто надав дані для оновлення цієї настанови.

## References

1. World Health Organization. Global tuberculosis report 2023. Geneva, World Health Organization; 2023. <https://www.who.int/teams/global-tuberculosis-programme/tb-reports/global-tuberculosis-report-2023>
2. Comstock GW et al. The prognosis of a positive tuberculin reaction in childhood and adolescence. *Am J Epidemiol.* 1974 Feb;99(2):131–8.
3. Dye C et al. Prospects for tuberculosis elimination. *Annu Rev Public Health.* 2013 Mar 18;34(1):271–86
4. Uplekar M et al. WHO's new end TB strategy. *Lancet.* 2015 May 2;385(9979):1799–801
5. UN General Assembly. Resolution A/RES/78/5. Political declaration of the high-level meeting on the fight against tuberculosis. [https://digitallibrary.un.org/record/4022582/files/A\\_78\\_L4-EN.pdf](https://digitallibrary.un.org/record/4022582/files/A_78_L4-EN.pdf)
6. WHO consolidated guidelines on tuberculosis. Module 1: Prevention - tuberculosis preventive treatment. Geneva, World Health Organization. 2020. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/331170/9789240001503-eng.pdf>
7. WHO operational handbook on tuberculosis. Module 1: Prevention - tuberculosis preventive treatment. Geneva, World Health Organization. 2020. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331525/9789240002906-eng.pdf>
8. WHO consolidated guidelines on tuberculosis. Module 2: Screening - systematic screening for tuberculosis disease. Geneva, World Health Organization. 2021. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/340255/9789240022676-eng.pdf>
9. WHO consolidated guidelines on tuberculosis. Module 3: Diagnosis - Tests for TB infection. Geneva, World Health Organization. 2022. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/362936/9789240056084-eng.pdf>
10. The V-QUIN MDR TRIAL: A randomized controlled trial of six months of daily levofloxacin for the prevention of tuberculosis among household contacts of patients with multi-drug resistant tuberculosis. 2016. <https://anzctr.org.au/Trial/Registration/TrialReview.aspx?id=369817>
11. Stellenbosch University Dept of Paediatrics and Child Health. A phase III cluster randomised placebo-controlled trial to assess the efficacy of preventive therapy in child and adolescent contacts of MDR-TB (TB-CHAMP). <https://www.isrctn.com/ISRCTN92634082>

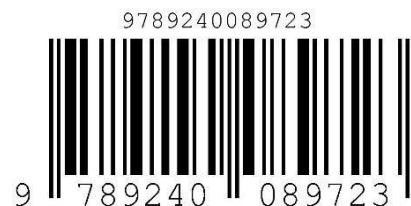
Профілактичне лікування ТБ: експрес повідомлення

ISBN 978-92-4-008972-3 (electronic version)

ISBN 978-92-4-008973-0 (print version)

© World Health Organization 2024. Some rights reserved. This work is available under the [CC BY-NC-SA 3.0 IGO](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/) licence.

Global Tuberculosis Programme  
World Health Organization  
20, Avenue Appia  
1211 Geneva 27  
Switzerland



Email: [gtbprogramme@who.int](mailto:gtbprogramme@who.int)  
Website: <https://www.who.int/health-topics/tuberculosis>